

PSIHOLOGIJA

YU ISSN 0048-5705

UDC 159.9

Vol. 54(3) 223–345

CONTENTS

DIMENSIONALITY AND MEASUREMENT INVARIANCE OF THE SERBIAN VERSION OF THE BDI-II: AN IRT APPROACH <i>Bojan B. Janičić, Ljiljana Mihić, and Zdenka Novović</i>	223
RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL REACTIVITY TO VISUAL STIMULI AND BASIC PERSONALITY TRAITS <i>Anđela Šoškić, Boris Đurović, and Goran Opačić</i>	243
LOOKING AT A BEAUTIFUL MOON WHILE IMMersed IN A LAKE OF PETROLEUM: NARRATIVES FROM ITALIAN INDIVIDUALS WITH HIKIKOMORI <i>Andrea Caputo</i>	269
THE FIRST WAVE OF THE COVID-19 PANDEMIC: HEXACO PROFILES AFFECT COPING MECHANISMS AND ADAPTABILITY OF RESPONSE <i>Vesna Gojković, Sanja Batić Očovaj, Jelena Dostanić, and Marija Đurić</i>	285
ACTIVITY MATTERS: PHYSICAL EXERCISE AND STRESS COPING DURING THE 2020 COVID-19 STATE OF EMERGENCY <i>Stanislava Popov, Jelena Sokić, and Dušan Stupar</i>	307
PANDEMIC PARENTING: PREDICTORS OF QUALITY OF PARENTAL PANDEMIC PRACTICES DURING COVID-19 LOCKDOWN IN SERBIA <i>Ana Radanović, Isidora Micić, Svetlana Pavlović, and Ksenija Krstić</i>	323

Dimenzionalnost i merna invarijantnost srpske verzije Bekovog inventara depresivnosti, BDI-II iz ugla teorije stavskog odgovora

Bojan B. Janičić, Ljiljana Mihić i Zdenka Novović

Odeak za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Postoji debata oko dimenzionalnosti druge verzije Bekovog inventara depresivnosti (eng. the Beck's Depression Inventory-II; BDI-II), adekvatnog načina njegovog skorovanja i merne invarijantnosti. Pokušali smo da odgovorimo na ova pitanja koristeći Teoriju stavskog odgovora (TSO) na kliničkom uzorku od 288 pacijenata koristeći srpsku verziju ovog inventara. Proverili smo devet strukturnih modela koristeći konfirmativnu faktorsku analizu pune informativnosti (eng. Full Information Confirmatory Factor Analysis) i TSO model uređenih kategorija odgovora (eng. Graded Response Model). Zaključili smo da je BDI-II suštinski jednodimenzionalan. Svi ajtemi su visoko diskriminativni, a test je, na kliničkom uzorku, bio najinformativniji za umereni nivo depresije. Iako postoji malo do umereno diferencijalno funkcionisanje ajtema u odnosu na pol, ono ne utiče na ukupni skor. Shodno tome, ukupni skorovi ispitanika različitog pola na srpskoj verziji BDI-II kao mera nivoa depresije su međusobno uporedivi.

Ključne reči: depresija, BDI-II, Teorija stavskog odgovora, diferencijalno funkcionisanje ajtema, polne razlike

Povezanost između emocionalne reaktivnosti na vizuelne stimuluse i bazičnih crta ličnosti

Anđela Šoškić^{1,2}, Boris Đurović³ i Goran Opačić³

¹Učiteljski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

²Laboratorija za neurokogniciju i primenjenu kogniciju, Odeljenje za psihologiju,
Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

³Laboratorija za istraživanje individualnih razlika, Filozofski fakultet,
Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

U dve studije sa istim ciljem, ali uz primenu različitih instrumenata, ispitivali smo povezanost između bazičnih crta ličnosti i elektrodermalne reaktivnosti na averzivne vizuelne stimuluse. U prvoj studiji je fokus bio na crtama iz modela Velikih pet, a u drugoj je istraživani HEXACO model i dodatna crta – Dezintegracija. U prvoj studiji emocionalna reaktivnost je izražena preko Poliskora (eng. Polyscore), kompozitne mere na poligrafu gde elektrodermalni odgovor ima najveći ponder, i merena je u odnosu na stimuluse sa pozitivnom, neutralnom i negativnom valencom. U drugoj studiji smo koristili nekoliko mera za elektrodermalni odgovor na stimuluse sa negativnom valencom. U oba eksperimenta Svesnost je bila pozitivno povezana sa elektrodermalnim odgovorom na averzivne stimuluse. Takođe, u drugoj studiji je utvrđena negativna povezanost između Dezintegracije i elektrodermalnog odgovora na averzivne stimuluse. Druge crte nisu bile povezane sa elektrodermalnim odgovorom na averzivne stimuluse, a u prvoj studiji nije utvrđena povezanost između crta ličnosti i reaktivnosti na stimuluse sa pozitivnom ili neutralnom valencom.

Ključne reči: model Velikih pet, HEXACO, Dezintegracija, elektrodermalna reakcija, poligraf

Gledajući prelepi mesec dok si uronjen u jezero benzina: Narativi Italijana sa hikikomorijem

Andrea Caputo

Department of Dynamic and Clinical Psychology, University of Rome “Sapienza”, Italy

Cilj ove studije je da istraži iskustva mladih odraslih Italijana sa hikikomorijem, kao i da utvrdi neke psihosocijalne obrasce vezane za hikikomori. Sprovedena je fenomenološka analiza narativa 17 osoba sa hikikomorijem (od čega je devet muškaraca, uzrasta 18–39 godina), koji su svoje priče vezane za socijalnu izolaciju dostavili preko onlajn foruma. Analiza je otkrila deset tema koje obuhvataju doživljena psihološka iskustva ovih osoba, a koje su grupisane u tri šire oblasti koje su obuhvatale pasivni identitet, rana traumatska iskustva i odbijanje učestvovanja u društvu. Generalno, rezultati podržavaju psihosocijalnu razvojnu teoriju hikikomorija koja govori o reaktiviranju prošlih nesigurnih obrazaca afektivne vezanosti i o anksioznosti koja je povezana sa novinama i izazovima. Ograničenja istraživanja, predlozi za buduća istraživanja i kliničke implikacije za osobe sa hikikomorijem i njihove porodice su ukratko prodiskutovane.

Ključne reči: hikikomori, narativ, psihijatrija, socijalno povlačenje, fenomenološka analiza

Prvi talas pandemije COVID–19: Uticaj HEXACO profila ličnosti na mehanizme prevladavanja i prilagođavanja u stresu

Vesna Gojković¹, Sanja Batić Očovaj¹, Jelena Dostanić¹ i Marija Đurić²

¹Odeljenje za psihologiju, Fakultet za pravne i poslovne studije Dr Lazar Vrkatić,
Univerzitet Union, Beograd, Srbija

²Laboratorija za antropologiju, Odsek za anatomiju, Medicinski fakultet,
Univerzitet u Beogradu, Srbija

Osnovni cilj rada bio je ispitati da li HEXACO profili ličnosti predviđaju individualne razlike u strategijama prevladavanja stresa tokom prvog talasa pandemije COVID–19. Analizom latentnih profila utvrđeni su karakteristični strukturalni obrasci adaptibilnosti odgovora na stres, na nekliničkom uzorku. Identifikovana su tri tipa ličnosti koji značajno utiču na razlike u izboru mehanizama za prevladavanje stresa. Otporni (savesni ekstraverti) koriste strategije usmerene na suočavanje sa stresorom (problemom i emocijama, uz korišćenje humora); Nekontrolisani (nesavesni) koriste Izbegavanje, usmereno na bekstvo od problema; Prekontrolisani (emocionalno reaktivni, savesni introverti) izbegavaju humor, kao i upravljanje sopstvenim emocijama. Kombinacija skorova na Savesnosti pravi značajnu razliku između adaptibilne i maladaptibilne otpornosti na stres. Visoka Emocionalnost, međutim, u kombinaciji sa Introverzijom i visokim skorovima na Savesnosti, doprinosi i maladaptibilnosti i vulnerabilnosti. Odsustvo strategije Izbegavanja je kriterijum adaptibilne otpornosti. Dakle, individualne razlike u odgovoru na stres su prvenstveno definisane crtama zaduženim za kontrolu, aktivitet i afektivitet.

Ključne reči: strahovi vezani za pandemiju COVID–19, HEXACO, analiza latentnih profila, strategije prevladavanja stresa

Aktivnost je važna: fizičko vežbanje i prevladavanje stresa za vreme vanrednog stanja izazvanog COVID–19 pandemijom 2020. godine

Stanislava Popov, Jelena Sokić i Dušan Stupar

Fakultet za sport i turizam, Edukons Univerzitet, Srbija

Novije studije su pokazale da je socijalna izolacija zbog pandemije COVID–19 značajno uticala na mentalno i fizičko zdravlje ljudi širom sveta. Međutim, ostaje nepoznato da li fizička aktivnost može poboljšati mentalno zdravlje u vreme vanrednog stanja. Cilj ove studije je da se ispita značaj fizičkog vežbanja i strategija prevladavanja stresa (prevladavanje usmereno na problem, emocije i izbegavanje) u odnosu na indikatore mentalnog zdravlja (depresiju, anksioznost i neodređeni stres) u uslovima socijalne izolacije tokom karantina usled pandemije COVID–19 u Srbiji. Uzorak se sastojao od 680 odraslih osoba (66% žena) prosečne starosti 35.91 godina ($SD = 12.45$). Rezultati ukazuju na značajnu povezanost između vežbanja i niže stresne reakcije i potvrđuju već poznatu korisnost strategija prevladavanja stresa usmerenih na problem. Izbegavanje i prevladavanje usmereno na emocije su bili povezani sa lošijim ishodom po mentalno zdravlje. Međutim, kao moderator, fizička aktivnost smanjuje nivo anksioznosti kod osoba koje su sklone prevladavanju usmerenom na emocije.

Ključne reči: fizička aktivnost, COVID–19-karantin, prevladavanje stresa, mentalno zdravlje

Roditeljstvo u doba pandemije: Prediktori kvaliteta roditeljskih praksi koje se odnose na pandemiju COVID–19 tokom vanrednog stanja u Srbiji

Ana Radanović¹, Isidora Micić², Svetlana Pavlović² i Ksenija Krstić^{2,3}

¹Institut za pedagoška istraživanja, Beograd, Srbija

²Laboratorija za razvojnu psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija

³Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Cilj ovog istraživanja je bio da se ispitaju odnosi između roditeljskog i dečijeg straha od COVID–19, roditeljskih dispozicija (emocionalne regulacije, samoeфикаsnosti, anksioznosti kao crte) i njihovog distresa (usled pandemije, vanrednog stanja i policijskog časa) i kako ove varijable doprinose kvalitetu roditeljskih praksi koje se odnose na pandemiju, tokom vanrednog stanja u Srbiji proglašenog zbog širenja COVID–19. Onlajn upitnike je popunilo 376 roditelja i po jedno njihovo dete uzrasta od 7 do 19 godina. Analiza puta je korišćena za analizu podataka. Viši nivo kognitivne preformulacije i doživljaja samoeфикаsnosti roditelja direktno doprinose boljem kvalitetu roditeljskih praksi koje se odnose na pandemiju. Indirektno, roditeljski strah, distres usled pandemije i kognitivni simptomi anksioznosti kod roditelja podižu nivo kvaliteta roditeljskih praksi koje se odnose na pandemiju. Ukazujući kako na protektivne, tako i na faktore rizika koji mogu delovati na roditeljstvo tokom pandemije i vanrednog stanja, kao i na mehanizme njihovog delovanja, naši nalazi ukazuju na važnost sposobnosti roditelja da upravljaju negativnim emocijama i efekat koji strah dece može imati na kvalitet specifičnih roditeljskih praksi koje se odnose na pandemiju.

Ključne reči: kvalitet roditeljskih praksi koje se odnose na pandemiju, strah od COVID–19, distres tokom pandemije, emocionalna regulacija, doživljaj samoeфикаsnosti roditelja